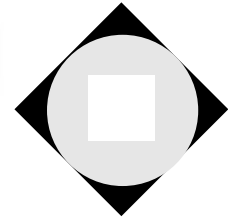

تغزیه در طهران

دکتر جواد امینی

عضو هیأت علمی رشته‌ی ادبیات نمایشی

بودند.

در مجلس «شهادت حضرت علی (ع) آقای رضا حیدری، نسخه‌خوان حضرت علی (ع) آقای اسماعیل محمدی، نسخه‌خوان «بُحیرا»، آقای خلیل رضایی، نسخه‌خوانی که بحیرا، عاشقش می‌شود و او زنی کافر است که کینه‌ی حضرت را در دل دارد.

آقایان احمد عزیززی، مهدی طائفی، نسخه‌خوان‌های کودکی امام حسن (ع) و امام حسین (ع) بودند. آقای قویدل، نسخه‌خوان حضرت زینب (س) و آقای علالدین قاسمی نسخه‌خوان قنبر بود.

امتیازات این تغزیه:

۱- رعایت فن بیان؛ ۲- همراهی کامل موسیقی با اجرا؛ ۳- استحکام اشعار تغزیه؛ ۴- استفاده از حرکات نمایشی، همراه نسخه‌خوانی؛ ۵- استفاده از عالی‌ترین عواطف انسانی (اخلاقی، دینی).

به‌عنوان نمونه، هنگامی که حضرت علی (ع) افطار را مهمان حضرت زینب است، فقط با نان و نمک افطار می‌کنند. نقطه‌ای اوج این مجلس، هنگامی‌ست که حضرت به نماز می‌ایستد و منادی که حضرت جبرئیل است، راوی نماز حضرت می‌باشد.

در این‌جا موسیقی نقش یک شخصیت را می‌یابد و آوای عزا می‌نوازد. این مرحله نقطه‌ی اوج واقع می‌باشد و تراژدی به بالاترین درجه‌ی خود صعود می‌کند؛ زیرا کامل‌ترین انسان، به شهادت می‌رسد. بحیرا برمی‌خیزد و در حالی که امام علی (ع) سر به سجده گذارده، در نهایت ناجوانمردی او را به قتل می‌رساند.

امام حسن (ع) و امام حسین (ع) در خانه ابراز ناراحتی می‌کنند و دل‌شوره دارند. به آن‌ها الهام شده که اتفاق شومی می‌افتد. هر دو به مسجد رفته و مصیبت را نظاره می‌کنند. حضرت علی (ع) آخرین سخنان خود را با دو فرزندش بیان می‌کند و سفارش می‌نماید با اسیر مدارا کرده و عدالت را اجرا کنند. چون قاتل یک ضربه به حضرت زده، یک ضربه بیش‌تر به او زنند.

بحیرا، از شهر بیرون می‌رود و قصد فرار دارد. مردی خداشناس او را می‌شناسد و دستگیرش می‌کند و یکی از تراژدی‌های عالم به پایان می‌رسد.

از اجراهای چهار شب تغزیه استقبال خوبی به‌عمل آمد. از این اجراها تجربه خوبی برای مرکز هنرهای نمایشی و تهیه‌کننده‌ی آن آقای عظیم موسوی به‌دست آمد. آقای موسوی تجربه‌ی طولانی در نویسندگی تغزیه و تعزیه‌گردانی دارد. مرکز هنرها و تهیه‌کننده و گروه‌های پیش‌کسوتان موفقیت بزرگی از برگزاری این مجالس به‌دست آوردند. ■

□ از تاریخ ۳۰ مهر تا ۴ آبان ۱۳۸۴، مجموعه‌ی «مجالس» مختلف تغزیه در جایگاه ویژه‌ی تغزیه در جلوی تئاتر شهر (پارک دانشجو)، در تهران برگزار شد. ویژگی این اجراها در این بود که تغزیه‌خوان‌ها همگی از پیش‌کسوتان و خبرگان با سابقه‌ی ایران، و واقعاً دارای صدا و اجراهای خوب بودند.

این اجراها به همت و سرپرستی آقای عظیم موسوی که خود نویسنده و از اشخاص با سابقه در این هنر می‌باشد، انجام پذیرفت. در این پنج شب تغزیه‌های «مَرَحَب»، «شهادت حضرت حمزه»، «جنگ خندق»، «خوارج و جوانمرد قصاب»، «شهادت حضرت علی (ع)» به اجرا درآمد.

نسخه‌خوان‌ها، پیش‌کسوتانی از جمله آقایان: رضا حیدری، اسماعیل محمدی، علاءالدین قاسمی، احمد عزیززی، مهدی طائفی، مظفر قربان‌نژاد، قویدل، رضا لنکرانی، رضایی و صفاریان بودند. خوش‌ترین صداها متعلق بود به آقایان علالدین قاسمی، رضا حیدری و اسماعیل محمدی و سایر نسخه‌خوانان نیز درخشیدند؛ زیرا همگی از نسخه‌خوانان با تجربه و پیشکسوت هستند. برتری‌های این گروه از تغزیه‌خوانان این بود که - برخلاف گروه‌های مبتدی و کم‌تجربه - همراه نسخه‌خوانی نقش خود را نیز بازی می‌کردند.

نکته دیگر این‌که آن‌ها از امکانات خوب پخش صدا و صحنه‌ی ویژه‌ی تغزیه - یعنی صحنه‌ی گرد - برخوردار بودند. صحنه‌ی گرد نیز ایجاب می‌کند تا جایگاه تماشاگران به‌صورت نیم‌دایره باشد و این نوع صحنه هم مناسب تغزیه است و هم یادآور صحنه و سالن تماشاگران یونان باستان، که ۱۲۰ هزار تماشاگر را در خود جای می‌داد.

جایگاه نیم‌دایره (نعل اسبی) موجب می‌شود که تماشاگران در حالت نشسته و مسلط بر صحنه اجرای تغزیه را به خوبی ببینند و بشنوند. سکوت مطلق تماشاگران حاکی از رضایت و تأثیر فوق‌العاده‌ی هنر نسخه‌خوانان را بیان می‌داشت.

در نتیجه‌ی این امتیازات، تماشاگران نهایت همکاری را با تغزیه‌خوانان داشتند. البته این همکاری در اثر تأثیر متقابل گروه در تماشاگر، و تماشاگر در گروه حاصل می‌گردد.

نسخه‌خوانان به‌سبب مهارت و صدای خوش و تماشاگران در اثر نشان‌دادن علاقه و توجه خود با سکوت در یک‌دیگر، تأثیر می‌گذارند. در مجلس «خوارج و جوانمرد قصاب» مظفر قربان‌نژاد، نسخه‌خوان حضرت علی (ع)، علالدین قاسمی، نسخه‌خوان «قنبر»، قویدل، نسخه‌خوان «بی‌بی» لنکرانی، نسخه‌خوان «مرد قصاب»